

Dr BALLAGI GEZA.

DRUCK DER DEUTSCH'SCHEN BUCHDRUCKEREI U. VERLAGS-ACTIEN-GESELLSCHAFT

4
30

Ft. TÖRÖK PÁL

ÚR BESZÉDE

PEST-FERENCZVÁROSI

VÁLASZTÓIHOZ

JANUÁR 17. 1869.

8.

PEST,
NYOMATOTT HERZ JÁNOSNÁL
1869.

~~EL TOROK PÁL~~

OR BRASSIDE

PRST-RENECSAVAROSI

VALASZTÓIHOZ

DEBALLAGI MÓR

1848
KÖNYVTÁRSÁG
1848

Igen tisztelt polgártársaim!

Azon ifjakat, a kik a fegyverviseléstől s táborozástól idegenkedtek, csak nem régen is, megfogták kötéllel s elvitték katonácul erővel. Az én sorsom is szintén ilyen; engem is kötelén hoztak ide; azon különbséggel, hogy a reám vett kötelet polgártársaim selyemből fonták. E kötélt, polgártársaim irántam viseltető bizalmának szálaiból veretett s oly erős, hogy Herculesnek sem javasolhatnám megpróbálni ily kötélek szétszaggatását; mert senki nem elégséges önmagának, mindenkinek szüksége van, későn és korán, polgártársai gyámolítására; a ki pedig mások érdekében szolgálatot tenni s áldozatot hozni vonakodik: az nem igényelheti méltán és jogosan embertársai jóakarátát és segélyét. Különben is a polgári koszoru, melyet a bizalom nyújt, munkásságunk s küzdelmeink legszebb, legnemesebb jutalma, — melyet magunktól gőg nélkül elutasítani nem lehet.

Fölléptem tehát a jégre, holott én korcsolyázni nem tanultam, nem szoktam; a jégre, mely reám nézve váltig sikos és törekeny. Itt állok polgártársaim körében s színök előtt, hogy a kik engem kevésbé ismernek, személyesen lássanak, hogy engemet mintegy megvallassanak, az államjogi alap felől, melyen állok, — a parlament iránti nézeteimet s óhajaimat, a politikai partok irányában elfoglalt álláspontomat s viszonyomat megértsék.

Azonban én elkényeztetett szónok vagyok, a kinek hallgató közönsége nem szokott nyilatkozni, mig nem mondok Ament. Ha úgy tetszik polgártársaimnak, kiméljék meg szokásomat s gyengeségemet; ámbár még e részben sem kívánom szabadságukat megszorítani; hanem óhajtom ezt féltemben, hogy szertelen dolgokat mondok, a melyek feletti kitörés akadályozná nézeteim kifejtését, s azon reményben, hogy a magyarázat s világitás által utóbb megérthető leendek.

Szólok először az államjogi alapról, melyen állok. Az 1848-iki törvény és események nagyban megmásították az előbbi állapotok s viszonyokat: a nemesség helyett az egész népet s az ország minden lakóit alkotván nemzetté. Ámde ez alapon nem építtethetett föl az alkotmány, a bekövetkezett küzdelmek, ostrom állapot és provisoriumok s a soknemű ellenséges elemek visszaható ereje miatt. Ingadoztunk tényleges alap nélkül, a légürben függöttünk, a szabadban kötő-

zötten mozogtunk, hajlék és háztető nélkül. 1867-ben sikerült alapot nyerni, a fejedelem, a lajtántuli népek s nemzeti képviselőink közremunkálása, megegyezése, belenyugvása által. Mint az özönviz fölött repkedett holló örömmel szállott a békét s új világot jelző olajfára, hozván a béke viruló zöld levelét a hányatott bárka lakóihoz: úgy én is, ki elfáradtam volt a provisoriumok terhe alatt, készséggel ültem az adott alapköre, az 1867. XII-ik törvényt értem, azon reményben, miszerint azon megnyughatunk, építkezhetünk.

Én ez alapot elfogadom, nem egyedül azért, mert elméletileg igaz a tantétel, melyet a tudós németek egyik nagynevű philosophusa, Hégel felállított: t. i. „Was wirklich ist, das ist vernünftig,“ hanem azért is, mert ez alapköből, mint a sziklából, melyet Mózes, a nagy törvényhozó, a pusztában botjával megilletett, eddigelé is, rövid idő alatt bőven omlott az éltető viz.

Jókai Mór polgártársunk és barátomat senki nem fogja azzal gyanusítani, hogy a lefolyt törvényhozás vívmányait nagyító üvegen nézte s tulbecsülte. Jókai ezen eredményeket rövidben így állította össze: „Önkormányzatunkat visszanyertük; megyéink helyreállítottak; — országunk területe kevés kivétellel kiegészített; Erdélylyeli unionk megerősült; — Horvátországgal kibékültünk; — vasutaink legszükségesebb vonalai biztosítottak; számüzöttjeink ismét visszanyerték hazájukat; — a polgárjog minden lakosára e hazának kiterjesztett; — a népnevelés ügye országos ügyggyé lett; — sajtónk szabad; — az urbéri szolgálat utolsó maradványa is eltöröltetett; — a vallás-egyenlőség nagy lépést tett előre; — a király és királyné, régi törvényeknek eddig nem teljesült kívánatai szerint, fővárosunkat saját fejedelmi fővárosukká emelték, és a mi a legdrágább kincsünk, ismét kezünkbe kaptuk az elvesztett jók legnagyobbikát: a honvédelem fegyverét.“

Betöltik-e ezek teljes mértékben minden vágyainkat? Kétségkívül nem, — mert az emberi mohó természet kielégíthetlen.. A bölcs és tapasztalt ember azonban a lanyhán permetező esőtől várja mezejének felvirulását, s gabnája kalászainak leendő kifejlődését: csak mi magyarokul kívánnók felhőszakadásban venni az áldást! Hanem az a kérdés: Értékesek-e a nyereségek, melyek az 1867. XII. törvényből eddigelé fakadtak? Ezt kénytelen minden jó lélek megismerni és bevallani. Hajlandók vagyunk-e megválni e javak-

tól, bucsut venni e nyerceményektől, lemondani e vivmányokról? Nem! Ha igen: rajta! szakítsátok ki a fiatal fát, mely e nemes gyümölcsöket termette, tövestől, és tapasztalni fogjuk, hogy kedves termékei egymásután rövid idő alatt elfonyadnak, és a fa több és izletesebb gyümölcsöket nem leszen hozandó. Mi tehát szükség, hogy ápoljuk és öntözzük a termékeny és reménydus csemetét, hogy ontsa áldásait a késő maradék számára is.

Védem az adott alapot azért is, mert — az államjogi szerződés jellemével bir. Ily szerződések természetök és rendeltetésöknél fogva nem huszonnégy órára készülnek. Az ötvenes években a bécsi szinpadon szerepelt egy színész, a kinek mindkét hóna alatt nagy csomag nyomtatványok rejlettek. A színműdarab szerkezete szerint kérdé tőle társa: Mi van a jobb karja alatt? „Das sind Verordnungen“ — felelé ez; és mi van bal hóna alatt? „Das sind die Wiederrufungen.“ — A Verordnungen így teremnek buján, így mulnak el egymás után szaporán: az államjogi szerződések, mint alapjai sok rendbeli intézmények, vállalatok, építkezéseknek, melyeken egyes családok és népek biztonságuk és jóllétük feneklik, nem olyanok, mint a gomba, mely egy lanyha eső után bőven és buján tenyészik, de csakhamar elmállik és szétporlik.

Végül fedezem ez alapot azért, mivel ez egyik életere és alkatrésze a Lajtántuli örökös tartományokbeli népek alkotmányuk fenékkövének. Ezek csak imént abszolút hatalommal kormányoztattak; közelebb az általunk védett alaptörvényben nyerték egyik támaszát és biztosítékát alkotmányos szabadságuknak. Ne veszélyeztessük ezt, ne tegyük kérdésessé, önérdekünknel fogva is; mert a szabadság oly sajátságos elem, mely a divisió által nem fogy s nem erőtlenül, hanem szaporodik és bővölködik. Saját alkotmányos életünket biztosítjuk részben, midőn ama népek önkormányzatáról is kölcsönösen gondoskodunk.

De hallom innen is, onnan is a panaszt, miszerint e mű tökéletlen. Jól tudom, építőmesterei sem tartják tökéletesnek, mert bölcsebbek, mint hogy vélnék, gyarló ember alkothat tökéletest. A világot a legbölcsőbb, leghatalmasabb Való teremttette, szervezte és igazgatja, s nemde milliók nincsenek megelégedve szerkezté vel és forgásával!? Hol voltak a panaszosok akkor, midőn e szerzemény készült, s miért nem faragtak jobbat és tökéletest? Ha bár idomtalan volna ez

alap, s messze távol állana a remek műtől: de elfogadja és megtűri a javítást és ékesítést.

Azt mondják, e mű hasonlít egy bonyolult géphez, melynek minden pillanatban vagy egyik szöge eshetik ki, vagy rugója elpattan, vagy kerekei össze nem vágnak, s minduntalan félni kell a bonyolultság és fennakadástól. Tagadhatlan, hogy a gép minél egyszerűbb, annál czélszerűbb és biztosabb. De vessünk egy pillanatot a földabroszra, a mozaik osztrák-birodalomra, gondoljunk a külön természetű tartományok és országokra, a népek és nemzetiségekre, melyek itt megtelepedtek, Magyarhonra és társországaikra, ezekhez az uralkodóháznak különböző viszonyaira: be fogjuk látni, alig készülhetett más, mint bonyolult szerződés, melynek alapján mindezek együtt megállhassanak, egy tető alá jussanak, egygyé szövetkezessenek; legalább annak idején hiányzottak a műmesterek, kik egyszerűbb gépet tudtak volna előállítani.

Ismét megújul a panaszos vád: Tömkelegbe jutottunk, melyben csak ariadnei fonál segítségével járhatunk, hogy el ne tévedjünk. Uraim! ezen épület is, melynek termében bárátilag egybesereglettünk, s magunkat jól találjuk, hasonlít egy labirinthoz. A kinek ez nem tetszik, ám tessék kimennie a szabadba, épen vígan dúdol a szél, a fellegek havaznak, — jó mulatságot kívánok neki.

Egyszeróval, mindenfelől hallszik: Közösügy — nyügös ügy, — nem kell. Csak sajnálni lehet, hogy a hősök, kik ekkép felriválnak, nem születtek s termettek légyen a 16 dik század kezdetén, hogy megjelenhessenek a mohácsi vérmezőkön, megtörendők Soliman hatalmát, s megmentendők Magyarhon önállóságát s függetlenségét; — vagy nem csatlakozhattak Zápolya hadseregéhez, kivivandók, hogy ne legyen közös ügyünk a némettel, mégis legyen közös ügyünk a törökkel. — Csak sajnálni lehet, hogy nem lehettek jelen az 1723-dik évi országgyűlésen, hol lehurogassák apáikat, kik a sanctio pragmaticát, melyet az uralkodóház szerzett, lényeges tartalmára nézve a törvénykönyvbe igtatták; és nem ellenkezhetek az 1848. országgyűlésen, mely a közös ügyeket implicite elismerte s elfogadta. De mivel a multakat az istenek sem idézhetik vissza; sem a megtörténteket nem tehetik meg nem történtekké: fenmarad, hogy az elégületlenek egy csendes órában elmélkedjenek a közelebb lefolyt másfél századról, mely alatt országunk legfontosabb ügyei nélkülünk, többnyire akaratunk ellen, sőt ellenünkre intéztettek el,

s hasonlítsák össze azt a jelennel, midőn honunk ügyeivel, egyzersmind a birodaloméval, mi magunk sáfárkodhatunk. — Nem is keresem, sem találok az önállóságot s függetlenséget az elszigeteltségben, s csak busulni tudnék, ha más országokkal is, pl. védelmi s kereskedelmi érdekeinkre nézve nem lennének közös ügyeink.

A felhozott nehézségek s ellenvetések tehát engem az 1867. XII. törvénytől el nem szakítanak s nem kényszeríthetnek arra, hogy a bécsi centralistákkal egy kézre dolgozzam. — Tudjuk mindnyájan, kik legyenek ezen jó urak. Azok, kik az Einheitliche Monarchie elméletét létrehozták, s célzatukhoz képest a birodalom minden lakóit éveken át egy mozsárban törték, egy sajtóban csömöszölték; a kik a dualismustól most is idegenkednek s erőszakos törekvéseikkel ma sem hagytak fel. Kár vizet hajtani ezek malmára! Én legalább adjutansuk lenni nem akarhatok. Maradok tehát ez időszerint az adott államjogi alapon, elfoglalt álláspontomon.

Most előadom rövid vázlatban nézetemet a parlament felől s az iránti óhajaimat. Az országháza az a bazár, melybe a nemzet képviselői összehordják és leteszik kincseiket, mind, mind a haza javára. A szobatudós és az életbölc, az elmélet avatottja s a gyakorlat embere, a multak buvárja, a jelen tanuja, a jövő jóslója, az óvatosan járdaló, a merészen szökellő, mind, mind lerakják talentumaikat, ismereteiket, tapasztalataikat, mind, mind a haza érdekében. Itt komolyan és méltósággal, nyugodtan és higgadsággal mérlegeltetnek, megfontoltatnak, sőt latoltatnak az érvek, melyek a szőnyegen levő ügyre, tárgy és feladatra nézve fölhoznak. A jelszó: Előre! fel!! Mint a hazáért lelkesült hadsereg mindegyik bajnoka, kiki a fegyver azon nemével, a melylyel felruháztatott, karddal, puskával, ágyuval, szekerczével, ásóval, gyalog, lovon vagy szekéren előrehaladnak, több-több tért elfoglalandók lelkesülten a hazáért s a nemzet dicsőségeért: így haladnak előre a nemzet képviselői, mindegyik a maga talentumával és tehetségével munkálván a közjóra; senki nem pártérdekből, melyet negéd, hiúság, hatalomvágy, önhaszon sugall, — mindegyik országos politikát üz, melyet a honszeretet indít, irányoz, éltet. Siralmas tragoedia volna látni egy hadsereget, mely ketté oszlik e jelszóra: keresztbe! egymással szemközt! emészttve egymást párti győzelemért. A magyarok istene óvjon meg

minket párttusáktól, melyek folyton rongálták e hazát, s a nemzetet aláülyeszték!

Rendes és rendszeres alakzatunak pedig azt a parlamentet ismerem, melynek egy compact zöme van, bölcs, higgadt, nyugodt, mérséklett férfiakból tömörülve, mely testből kinyulnak a jobb és balszárnyak. Ilyen a hadsereg rendes alkata is. Csodás madár volna az, mely két szárnyból állana, test nélkül. — Képviselőházunkba centrumot ohajtanék.

Igértem végre, hogy nyilatkozni fogok viszonyomról a jelenlegi pártokhoz. Már megmondám, mi alapon állok, mi elvet vallok, mi nézetet pártolok. Ha az Angolhonban évek hosszú során át divatos tory és whig párt szerint kellene magamat soroznom: emez utósókhoz tartoznám, vagyis szabadelvű reformer volnék, — kálvinista lelkész nem is lehet más. Itt az alapnál megmaradva, az eltérő, sőt ellenkező véleményeket is nyugodtan hallom, nemcsak békével tüörőn, honorálok is: mert mindezek szükségesek, hogy a főforgó tárgy minden oldalról megvilágíttassék s érveltessék, megfontoltassék és érleltessék. Mi szükségeljük és követeljük a sajtó- és szólásszabadságot, s nem akarnók tünni a vélemény szabadságot? Hiszen ez az első szülött, s amazoknak nevelő dajkája.

A minap a választmány előtt a szélső balpárt politikájá ellen bátorkodám nyilatkozni, mint a melyet nem ismerék helyesnek s korszerűnek, különösen azért, mert nincs ingatlan alapja, s a honunk határain köröskörül fölvonult vészfelhők ezt nem tanácsolják, s az ország határain belül mozgolódó ellenséges elemek, s fölhangzó, kielégíthetlen igények nem engedik. Most mégis azt mondom, ezen elem is szükséges a képviselőházban. Emléke ez a dicső multnak, midőn országunk határait három tenger mosta, Mátyás királyunk egyike vala az európai leghatalmasb fejedelmeknek, és hirdet egy nagy tanuságot: miszerint a párttusák által karjainkból kicsapoltatott a vér s nemzetileg megfogyatkoztunk; egyszersmind jelvénye a lehetséges jövőnek — mely azonban a titkok könyvében előlünk elrejtett — miszerint magunkra hagyatva, egyedül, önálló országgá válhatunk. És ha e párt férfiai maguk között így szólanak: „Mi nem érezzük magunkat honosaknak, mi nem a jelen emberci vagyunk, hanem a jövő koré, s ehez képest eleve eszközöljük, beszerzzük, építeni segítjük mindazt, a mi egy nemzet önállósága

s maradandó voltára nézve mulhatlanul meg fog kívántatni: ők teljesítették nemes hivatásukat a nemzet érdekében.

Annál kevésbé ellenszenvezhetek a baloldal többi, különböző árnyéklatu csoportjaival. Nemcsak azért, mert soraikban barátaim- s jóakaróimat tisztetem, hanem főképen azért, mert azt tanultam Lord Chatam a nagy minisztertől: „Az ellenzéket, ha nem volna, teremteni kell, az ellenzéket, ha nem volna, áron is meg kell szerezni.“ Ezek hivatása ellenőrizni a kormányt, mely, míg emberekből áll, mindig hajlandó volt és lesz a hatalomban a szabott határvonalon tulterjeszkedni; hivatása föntartani a súlyegyent, hogy a mérleg ne düljön félre nagyon is aránytalanul. A madárnak a természet két szárnyat alkotott, hogy egyenes irányban tudjon repülni céljához. Bármelyik szárnyával ne evezzen, oldalvást félre fog csapni s aláhull.

Ezek hivatása — mivel minduntalan, minden áron nem ellenkezhetik — megvalósítani a 48- diki törvény liberális eszméit, s előtérbe állítani a szabadelvű haladás kérdéseit. 1825-től kezdve ily szellemben s irányban haladott az ellenzék. — Midőn a fogságból kiszabadult zsidók újból fölépíték a jeruzsálemi templomot: rokon szomszédaik folyton akadályozák őket annyira, hogy az építők csak egyik kezükkel munkálhattak, a másikkal éjjel-nappal védekezni kényszerültek. — Hazafiság elleni vétség a munkásokat szünet nélkül háborgatni s önvédelemre kényszeríteni.

V é l e m é n y különbségek tehát létezhetnek, sőt szükség lenniök: de meg kell szünniök a mérges, az élet-halálra kihívó pártusáknak. Angolhonban a parlamenti szavazások előtt nem lehet meghatározni biztosan és számszerint a pártok alakulását s tömegét: visszas dolognak tartom a párt embereinek toborzását a végett, hogy a párt embereinek száma eleve határozza meg és döntse el a tanácskozás érveit, s nem megfordítva, az érvek sulya és tömege alakítsa meg a pártok csoportjait.

Én az evangéliom egyik hirdetője s magyarázója vagyok, az isteni gonviselés rendelete szerint. A szentiratban azt olvasom egy helyen: „Haragudjatok, de ne vétkezzetek.“ Vétkesnek tartom a haragot, melyre a nap le nem megy; a gőgöt, minélfogva egyes ember az eszményi bölcseséget egy önmaga kizárólagos sajátának tekinti, s másokat, mint tévelygőket. Ierival. lehurogat; a szeretetlenség.

get, miszerint ember isten jogaiba avatkozik, s a vesék titkait ismerni véli, mások nyilatkozatait s tetteit a gonoszlélek munkájának bélyegezvé; — a vakmerőséget, miszerint polgártársát a honárulás fekete vádjával és bűnével sujtani nem tartózkodik: — mindezt a nézet, a véralkat és genius különbsége miatt. Nincs oly szegény, a ki legalább egy adagot nem adhatna a hon jólétére. Azt tartja a példabeszéd: A vaktyuk is, a szemeten is, kaparhat ki gyöngyszemet. Az el nem fogult ember ezt fölismeri, előveszi, és a diadémba illeszti. Haragodjunk, de ne vétkezzünk; viaskodjunk, de meglássuk, hogy ne jussunk ismét a mohácsi vérmezőre, a hol nem önállóságunk többé, hanem létünk semmisülhet meg.

A pártérdeknél, eszmerokonságnál fogva, megemlítem a pártfegyelmet. Ezt az angolok pártféknek nevezik. Pártfék! fék! cz nem embernek való. Ósz fejem s lelkiütem nem engednék ezt elfogadnom és viselnem; lelkiismeretes meggyőződéselem ellen, egyedül pártérdekből, nem fognék szavazni.

Ezek szerint én nem óhajtanám tovább folytattatni az államjogi alap fölötti vitát.— Másfélszáz esztendeig küzdöttek apáink ez ország önállósága és függetlensége mellett, sikerült is nekik a corpus jurisba igtatni az 1791. 12. t. czikket; de, fájdalom, ez papiron írott malaszt volt, sőt fictio, s illusio, az élet és valóság nagyon is hiányosan egyezvé a törvénynyel. Hiába is decretáltatja bárki a fejedelmek közül, hogy ő első-rangu hatalmasság: erő és hatalom kell annak érvényt szerezni. A jogért vívott küzdelemben apáink elmulasztották a valódi önállóság alapjait, föltételeit, garantiáit megalapítani és szilárdítani. Próbáljuk meg mi az ellenkező utat és módot. Neveljük az értelmiséget, elevenítsük a jog- és kötelelemérzetet, a szabadság szellemét, gyarapítsuk az anyagi erőt, az ipart, terjeszszük kereskedelmünket, éleszszük a munkásságot, szokjunk a takarékosághoz; egyszóval, reformáljunk gyökeresen: akkor a valóságot, a tényt, önkényt regisztrálhatjuk törvénykönyv-s történelmünkbe, mint fait accompli. Akkor az örök végzeteknél fogva, mivel a nemzetek mindinkább tömörülnek nyelviségök szerint, ha elmállik is a magas és terjedelmes hegy, vagy összetörik az üvegtábla, mely most minket a lehetséges, magára hagyatott, és teljesen önálló Magyarországtól elválaszt: meg fogunk állhatni a vészek

között, akár kívülről rohanjanak azok meg, akár belől támadjanak föl ellenünk.

Ismétlem, nézetem és óhajom az: fogjunk a gyökeres reformokhoz.

Mi tárgyak jutandnak szőnyegre? mikre nézve fognak készülni törvényjavaslatok? ezt most bizton meghatározni nem lehet. Ennélfogva az egyes ügyek és kérdések fölött eleve nem is nyilváníthatom nézetemet; annyival inkább nem, mert nem tartom helyesnek, határozott, makacs előnézettel járulni az országos tanácskozmányhoz. A parlament—iskola, melyben minden tagnak lehet és kell tanulnia, és csak a minden oldalról kifejtett érvek sulya szerint szavaznia: előleges nyilatkozat lehetlenné tenné a nyerendő bővebb tanulság használatát, s a képviselőt, véleményezése s ígéréteiben, a következetesség kívánalmánál fogva, javíthatlanul megszorítná.

Elveim s nézeteimet tehát csak általánosságban fejthetem ki.

Nem fognak önök, uraim, azon megütközni, hogy legelőször is a vallás és egyház kérdését említem föl. Én protestans vagyok. Hitfelekezetünk onnan nyerte nevét, hogy elődeink Speyerben tiltakoztak, protestáltak a birodalmi gyűlés határozata ellen, a mely hitbéli és lelkiismereti tárgyakba avatkozott. Hitvallásomat tagadnám meg, ha bármely felekezetnek hitbéli meggyőződéseit illetni és bolygatni merészelném. — Miksa császár és királyunk, ugyszintén Báthory István, Erdély fejedelme és lengyel király, azt szokták volt mondani: Isten három dolgot magának tartott fenn: a hitről számolni, jövődőt tudni, hadakat verni. Ember ne avatkozzék embertársának istenhezi viszonyaiba. Én protestans vagyok. Egyházi önkormányzatunkat, autonómiánkat, mint elidegeníthetlen kincsünket féltékenyen őrizem. De az autonomia más hitfelekezeteket épen úgy megillet, s ezeknek is drága kincsök. Ezt csonkitani, vagy épen elvonni nem szabad, nem lehet.

Az értelmiséget az ember diszének, a nemzet legfőbb alaptökéjének ismerem és vallom. E nélkül nincs józan szabadság, nincs jog- és kötelemtudat, nincs előmenetel az anyagi téreken vagyoniilag.— Az értelmiség fejlesztését, gyarapítását, minden rendnél, minden lehető uton és módon, szeretném eszközöltetni: elemi, polgári, népiskolák s tudomá-

nyos intézetek, reál, iparműtani iskolák, kereskedelmi s mezőgazdasági tanodák által. A tudomány — világosság, a szakképzettség erős szárny, melylyel biztosan és sikerrel repülhetni.

Minden körben, minden téren, szabadság az éltető elem. Szabadságot óhajtok a tudományos buvárlatoknál, a mezőgazdaságban, ipartüzletben, kereskedelemben.

A személy és vagyon biztonsága tesz ki a társadalmi életet kedvessé s gyönyörűvé. Azért reformot óhajtok a polgári törvényekben, s törvénykezés rendjében, s új büntető törvényt, hogy folyjon mint a víz, az ítélet és az igazság, mint a sebes patak.

A pénz lévén minden teendőben az életideg, államháztartásnál az illő és nélkülözhetlen államjövödelmeket szükségem, oly mértékben, hogy az állampolgár azokat fizetni megbirja, öndolgai sikeres vitelére ne válják tehetetlenné, s azon adónemeket hagyom helyben, melyek a nemzet geniusával nem ellenkeznek, máskülönben boszantók; viszont a gazdálkodás és takarékoságban, kálvini szigort követnék s követelnék. Ne felejtjük, mi fedezi Angolhon alkotmányos szabadságát? mi nyújt annak garantiát? Azt így fejezé ki Pitt, a nagy miniszter: Angolhon polgára, akarata ellen, meg nem adóztatható.—John Bull, az angol nép, a maga módja szerint, erről ezt mondja: Az állam erszényének madzagai a mi kezünkben vannak.

Egy szóval, ha a tudományosságot ápoljuk és gyarapítjuk, az értelmiséget terjesztjük, a munkásságnak tért szerzünk, az iparnak szárnyakat tüzünk, a kereskedelemnek új források és piacokat nyitunk: úgy tisztességes és békés lesz lakozásunk e földön, polgártársaink és családai, a bőségben ha nem is teljesen megelégedettek, mindnyájan nyugodtak lesznek. Így teljesül be, a mit a nagy Széchenyi jóslott: Magyarország nem volt, hanem lesz.—Így virágozhatik fel a hon a jelenben, így leend boldog és öröklő a jövőben.

Éljen a haza!!!

DE BALLYASZÉNYA

